

VRHOVNO SODIŠČE
REPUBLIKE SLOVENIJE

Evidenčna številka: VS00049999

Datum odločbe: 15.09.2021

Opravična številka II.stopnje: VSL Sodba II Cp 1618/2020

Senat: mag. Rudi Štravs (preds.), mag. Matej Čujovič (poroč.), dr. Ana Božič Penko, Vladimir Horvat, Karmen Iglič Stroligo

Področje: CIVILNO PROCESNO PRAVO - ODŠKODNINSKO PRAVO - OSEBNOSTNE PRAVICE

Institut: izbris iz registra stalnega prebivalstva - izbrisani - zahtevek za povrnitev premoženjske in nepremoženjske škode - dodatna škoda - izgubljeni dohodek - denarna socialna pomoč - kršitev osebnostnih pravic - duševno trpljenje oškodovanca - trditveno in dokazno breme - sodna praksa Vrhovnega sodišča - dokazovanje z izvedencem - zavrnitev dokaznega predloga - pravica do izjave v postopku - dopuščena revizija

Zveza: URS člen 22, 23. ZPP člen 7, 7/1, 212, 243, 257. OZ člen 179, 179/2

Jedro

Odškodnina zaradi neupravičenega izbrisa posamezniku pripada, če izkaže, da je zaradi tega trpel. Trpljenje je stanje, pri katerem kdo čuti hude telesne ali duševne bolečine oziroma neugodje. Tožnik je svoje trpljenje obširno zatrjeval, a mu sodišče prve stopnje očita, npr., da ga ni dokazal, saj je izpovedal zgolj, da je bil žalosten in v strahu. Ravno žalost in strah pa sta dve od (negativnih) čustev, ki spremljata trpljenje oziroma povzročata stanje (duševnega) trpljenja. V nasprotju s pravili o trditvenem in dokaznem bremenu je tudi obrazložitev prvostopenjskega sodišča, češ da je bil tožnik v prehodni dom odpeljan manj kot desetkrat, a ob tem ni dokazal, kolikokrat je bil tja nameščen za teden, kolikokrat za dva in kolikokrat za mesec dni ter da je zaradi tega duševno trpel. Tožnik je trdil in dokazal (njegovo izpovedbo v tem delu povzema tudi sodišče prve stopnje), da je bil prehodni dom zanj kot zapor. Že to (in sočasna, prav tako s strani sodišča prve stopnje ugotovljena grožnja z deportacijo) v povezavi s številom namestitev v prehodni dom zadošča za pravni sklep, da je bila tožniku z izbrisom povzročena nepremoženjska škoda. Revident ob tem pravilno opozarja, da je sodišče njegove trditve o čustvenem stanju, o katerem je izpovedoval, presojalo v luči dogodkov, ki niso v pravno relevantni zvezi, saj so nastopili več let po tem, ko je bil njegov status že urejen. Postavljanje njegove čustvene navezanosti na družinske člane pod vprašaj in posledično očitane nezadostne trditve glede duševnega trpljenja je zato tudi v tem delu v nasprotju z izhodišči o trditvenem in dokaznem bremenu.

Izrek

I. Reviziji se delno ugotovi, sodbi sodišča druge in prve stopnje se razveljavita glede 45.000 EUR (tj., kolikor je z njima zavrjen tožbeni zahtevek za plačilo nepremoženjske škode) in glede stroškov postopka ter se zadeva v tem obsegu vrne sodišču prve stopnje v novo sojenje.

II. Sicer se revizija zavrne.

III. Odločitev o revizijskih stroških se pridrži za končno odločbo.

Obrazložitev

Oris zadeve in dosedanji potek postopka

1. Tožnik zaradi izbrisa iz registra stalnega prebivalstva uveljavlja dodatno odškodnino za nepremoženjsko (45.000 EUR)¹ ter premoženjsko škodo zaradi ne-prejemanja denarne socialne pomoči (57.500 EUR);² skupaj 102.500 EUR.

2. Sodišče prve stopnje je tožbeni zahtevek zavrnilo, višje sodišče pa je taki odločitvi pritrdilo. Njune razloge je mogoče strniti takole: tožnik ni zmozel trditvenega in dokaznega bremena; glede premoženjske škode ni zmozel trditvenega bremena, ki bi omogočalo presojo, da je šlo za izgubljeni dohodek, glede nepremoženjske škode so bile trditve pomanjkljive, zatrjevanih dejstev pa ni uspel dokazati.

Dopuščeni revizijski vprašanji

3. Vrhovno sodišče je na predlog tožnika dopustilo revizijo glede vprašanj: 1. Ali so stališča nižjih sodišč o ustreznosti vsebini trditvenega in dokaznega bremena glede trditvev in izkaza premoženjske škode ter glede trditvev in izkaza duševnih bolečin zaradi izbrisa še skladni s standardi, ki izhajajo iz pravice do sodnega varstva (23. člen Ustave Republike Slovenije), ali pa sta nižji sodišči, nasprotno, s pretirano rigoroznim ovsebinjenjem trditvenega bremena napačno uporabili procesna pravila iz 7. in 212. člena ZPP? 2. Ali stališči nižjih sodišč o zavrnitvi dokaznega predloga s postavitvijo izvedenca finančne in psihiatrične stroke, h katerim se je predlagatelj, glede na svoje življenjske okoliščine in status izbrisane osebe, zatekel z namenom odprave svoje dokazne stiske, predstavljata kršitev pravice do izjave (22. člen Ustave RS)?³

Navedbe strank v revizijskem postopku

4. Po določbi 371. člena Zakona o pravnem postopku (v nadaljevanju ZPP) revizijsko sodišče preizkusi izpodbijano sodbo samo v tistem delu in glede tistih konkretnih vprašanj, glede katerih je bila revizija dopuščena. Vrhovno sodišče bo zato povzelo le tiste revizijskih navedbe, ki so znotraj okvira, načrtanega z dopuščenima vprašanjema.

5. Tožnik v reviziji kot bistveno navaja, da sta nižji sodišči lestvico trditvenega in dokaznega bremena v primeru izbrisanih postavili previsoko in v neskladju s pravico do sodnega varstva (23. člen Ustave). Treba je upoštevati pravni in življenjski položaj tožnika kot izbrisane osebe, ki zaradi neurejenega statusa, pomanjkanja dokumentacije in neurejenega življenja ni mogla dobiti zaposlitve na legalen način in ni mogla zaprositi za pridobitev pravic iz javnih sredstev. Treba je izhajati iz dokazne stiske, ki se izraža v pomanjkljivi dokumentaciji za več kot 30 let nazaj. Drži, da neposredno pred izbrisom ni bil zaposlen, a iz dejanskega stanja izhaja, da je bil pred tem zaposlen pri različnih delodajalcih, iz česar je mogoče sklepati, da bi se po rednem teku stvari prej ali slej spet zaposlil. To, da je delal različna obdobja pri različnih delodajalcih ter da zaposlitev ni imela nepretrganega značaja, ne pomeni, da je za brezposelnost

kriv sam. Nasprotno, do izbrisa je delo realno lahko dobil. Kot oseba brez urejenega statusa zaposlitve ni mogel dobiti, zato je očitek o pomanjkanju navedbe konkretnih primerov, kako je iskal zaposlitev, nepravilen, kot tudi zaključek, da zaposlitve ni aktivno iskal. Da legalne zaposlitve ni dobil, ker ni imel papirjev, je tožnik tudi izpovedal. O vzročni zvezi med brezposelnostjo in izbrisom je tako mogoče govoriti. Situacijo je reševal z delom na črno, delal je tudi za hrano in pijačo (brez plačila), končno pa je bil zaradi življenjskih okoliščin prisiljen k tatvinam. Očitek sodišča o nasilju v družini je časovno izven okvira in ni pravno odločilen. V Slovenijo se je priselil v najbolj aktivnem življenjskem obdobju, vendar zaposlitve zaradi izbrisa ni mogel dobiti, po 20-ih letih izbrisa pa je glede na starost in zdravstvene težave (izpovedal je, da je več pri zdravnikih kot drugod) tudi več ne more dobiti. Ker je bil brezposeln proti svoji volji, bi kljub dohodku iz najemnine in ženini minimalni plači zaradi vzdrževanja štirih otrok prejemal denarno socialno pomoč, saj kot družina ne bi presegle cenzusa. Opozarja na sodbo II Ips 274/2016 in navaja, da je navedel vse okoliščine, ki omogočajo presojo, da bi mu bila socialna pomoč priznana. Zaradi dokazne stiske je predlagal izvedenca finančne stroke, ki ga je sodišče zavrnilo in zavrnitev obrazložilo šele v sodbi, češ da ga je predlagal v zvezi z višino. Sodišči sta kršili 22. člen Ustave. Nadaljuje, da je podal dovolj konkretizirane trditve in dokaze v zvezi z obstojem in obsegom nepremoženjske škode, z izpovedjo, da je bil žalosten in v strahu, pa je izkazal svoje duševno trpljenje; netočnih izrazov mu kot laiku ni mogoče očitati. Sodišči sta s tem, ko sta njegove trditve šteli za preskope, s pretirano rigoroznim ovsebinjenjem trditvenega bremena napačno uporabili procesna pravila iz 7. in 212. člena ZPP.

6. Tožena stranka v pravočasnem odgovoru na revizijo navaja, da sodišči nižjih stopenj nista posegli v standarde iz 23. člena Ustave. Tožnik ni zmozel trditvenega in dokaznega bremena. Predlaga zavrnitev revizije.

Revizija je delno utemeljena.

O trditvenem in dokaznem bremenu nasploh – 7. in 212. člen ZPP

7. Tožena stranka v odgovoru na revizijo pravilno opozarja, da v revizijskem postopku ni dovoljeno izpodbijati dejanskega stanja, ugotovljenega pred sodiščema prve in druge stopnje (drugi odstavek 370. člena ZPP). Vendar je narava očitanih bistvenih kršitev 7. in 212. člena ZPP (kar je dovoljen revizijski razlog)⁴ taka, da se ob njihovem uveljavljanju dejanskim ugotovitvam ni mogoče povsem izogniti in v tej luči (torej kot ponazoritev, kako so kršitve vplivale na posamezne dejanske zaključke in s tem na končni izid postopka) Vrhovno sodišče razume revidentove navedbe in jih bo znotraj dopuščenih vprašanj tudi preverilo.

8. Temeljno načelo pravnega postopka v zvezi z zbiranjem procesnega gradiva je razpravno načelo, ki je v čisti obliki uveljavljeno glede navajanja dejstev in predlaganja dokazov. To pomeni, da morajo stranke navesti vsa dejstva, na katera opirajo svoje zahtevke, in predlagati dokaze, s katerimi se ta dejstva dokazujejo (prvi odstavek 7. člena ZPP).⁵ S tem povezana trditveno in dokazno breme sta tako v pravnem postopku najpomembnejše procesno breme, ki imata neposreden vpliv na uspeh stranke v postopku. Tožnik mora, če želi v pravdi uspeti, navesti dejstva, iz katerih izhaja utemeljenost njegovega tožbenega zahtevka (sklepčnost tožbe), ter, kot določa 212. člen ZPP, navesti dejstva in predlagati dokaze, na katere opira svoj zahtevek, ali s katerimi izpodbija navedbe in dokaze nasprotnika.⁶

9. Trditveno breme obsega navedbo odločilnih (konstitutivnih) dejstev, ne pa tudi vseh posameznih okoliščin primera (te znotraj istega dejstvenega substrata predstavljajo zgolj konkretizacijo prvotnih

trditve, obenem pa praviloma na njih tudi sloni ocena, ali odločilna (konstitutivna) dejstva obstajajo ali ne).⁷ Dokazno breme je, po drugi strani, namenjeno ugotavljanju obstoja (pravočasno) zatrjevanih spornih (pravno relevantnih) dejstev (primerjaj 243. in 257. člen ZPP).⁸ Manjkajoče trditvene podlage ne more nadomestiti izvedba nobenega dokaza, tako tudi ne postavitev izvedenca ustrezne stroke ali zaslišanje stranke oziroma priče – to je del izvedenega dokaza, ki ga je treba dokazno oceniti. Dokazi niso namenjeni odkrivanju dejstev; tako imenovani informativni ali poizvedovalni dokazi, pri katerem manjkajo dejanske navedbe in ki naj se izpelje zato, da bo šele njegova izvedba dala podlago za trditve, niso dovoljeni. Sodišče mora torej na podlagi navedb strank ugotoviti, katera (pravno relevantna) dejstva so med njima sporna (to je predmet razpravljanja v pravnem postopku), in nato ob uporabi pravil o dokaznem bremenu odločiti, ali so ta dejstva dokazana ali ne.⁹

O trditvenem in dokaznem bremenu v primeru odškodninskih zahtevkov oseb, ki so bile izbrisane iz registra stalnega prebivalstva

10. O razmerju med določbami ZPP in ZPŠOIRSP¹⁰ se je Vrhovno sodišče nazadnje izreklo v zadevi II Ips 34/2017.¹¹ Poudarilo je, da sta pravna teorija¹² in sodna praksa¹³ že pred tem zavzeli stališče, da morajo biti v sodnih postopkih za uveljavljanje odškodnine po ZPŠOIRSP dokazani tako obstoj in obseg škode kot vzročna zveza med nastalo škodo in izbrisom. Jasno je tudi, da je dokazno breme glede vseh navedenih predpostavk odškodninske odgovornosti na stranki, ki plačilo odškodnine zahteva - torej na tožeči stranki. Odgovor na vprašanje, ali v tovrstnih postopkih veljajo pravila o navajanju dejstev in dokazov (torej pravila o trditvenem in dokaznem bremenu), je tako brez dvoma pritrديلen. Ali so (bila) ta pravila v nekem posameznem postopku upoštevana, pa je lahko le stvar presoje vsakokratnega primera.¹⁴

Presoja konkretnega primera

11. Protipravno ravnanje tožene stranke v obravnavanem primeru niti ni bilo sporno. Sodišči nižjih stopnje sta ugotovili, da je bil izbris tožnika iz registra stalnega prebivalstva nezakonit, skupaj pa je trajal kar 250 mesecev. Prav tako med strankama ni bilo sporno, da je tožnik v upravnem postopku že dobil odškodnino, in sicer 12.500 EUR (oziroma 50 EUR odškodnine za vsak mesec izbrisa).

12. Tožnik je v zvezi s premoženjsko škodo v tožbi in nadaljnjih vlogah podal naslednje (pravočasne)¹⁵ trditve: Od leta 1985 je živel v Sloveniji, kjer si je ustvaril družino. Pred izbrisom je bil zaposlen v A., d. d., kot samostojni kolporter. Bil je delovna oseba, delo ga je izpolnjevalo in osrečevalo. Po izbrisu zaposlitve kljub aktivnemu iskanju ni več mogel najti – okoliščine so ga pripeljale v tako finančno stisko, da je bil obsojen zaradi tatvine. Zaposlitve ni mogel dobiti zaradi neurejenega statusa. Premoženjska škoda se kaže kot izgubljen dohodek. Za dokazovanje svojih trditvev je predlagal svoje zaslišanje, postavitev izvedenca finančne stroke in predložil je izpis zavarovanj v Republiki Sloveniji.

13. Vrhovno sodišče sodi, da sodišči nižjih stopenj tožniku v zvezi z uveljavljanjem premoženjske škode nista naložili prezahtevnega trditvenega in dokaznega bremena. Vrhovno sodišče je že v odločbi II Ips 170/2016 z dne 10. 11. 2016 poudarilo, da izgubljen dohodek predstavlja razliko med tistimi prihodki, ki bi jih tožnik ustvaril, če škodnega dogodka ne bi bilo, in o katerih sklepamo na podlagi podatkov iz preteklosti (torej iz tega, koliko je zaslužil pred izbrisom), ter tistimi prihodki, ki jih je kljub škodnemu dogodku na kakršenkoli način pridobil, tudi z delom na črno. V obravnavanem primeru je tožnik sicer trdil in dokazal, da je bil pred izbrisom del časa zaposlen, in to pri različnih delodajalcih, vendar je njegova zaposlitev skupno znašala le nekaj več kot leto dni od skupaj šest let, odkar se je priselil v Republiko Slovenijo. Za ugotovitev ne-obstoja vzročne zveze za sodišči ni bilo ključno to, da tožnik v trenutku izbrisa

ni bil zaposlen (do izbrisa je prišlo skoraj dve leti po tem, ko ni bil več zaposlen), temveč da je bil nezaposlen že večino časa pred izbrisom, pri čemer ni niti trdil, zakaj preostali del časa ni bil zaposlen in kako se je v tem času preživiljal.¹⁶ Tej presoji Vrhovno sodišče pritrjuje.

14. Tožena stranka je namreč že v odgovoru na tožbo tožnika opozorila, da so njegove trditve močno pomanjkljive, a jih tožnik kljub temu ni dopolnil. Ker tožnik ni pojasnil, zakaj pretežni del preostalega časa pred izbrisom ni delal, ni pretirana¹⁷ zahteva sodišča (prve stopnje), da bi moral navesti in opisati nekaj primerov iz svojega življenja po izbrisu, kako je iskal zaposlitev, kje jo je iskal in na kakšne načine je bil zavrnjen, ter dokazati, da bi bil v času izbrisa upravičen do denarne socialne pomoči oziroma da si v času izbrisa preživetja ni mogel zagotoviti sam z delom, z dohodki iz premoženja in s pomočjo soproge.¹⁸ Ob tako pomanjkljivih trditvah bi bilo nasprotno ravnanje sodišč v resnici ugibanje (o tem, zakaj tožnik pred izbrisom večji del ni bil zaposlen, in o tem, ali bi bil po izbrisu zaposlen za enako časovno obdobje ter koliko bi v tem obdobju zaslužil). Očitek, da tožnik ni zmozel trditvenega (in dokaznega) bremena glede obstoja premoženjske škode, je zato na mestu.

15. V zvezi s premoženjsko škodo tako Vrhovno sodišče na prvo dopuščeno vprašanje odgovarja: stališča nižjih sodišč o ustrezni vsebini trditvenega in dokaznega bremena glede trditvev in izkaza premoženjske škode so skladna s standardi, ki izhajajo iz pravice do sodnega varstva (23. člen Ustave Republike Slovenije); nižji sodišči nista s pretirano rigoroznim ovsebinjenjem trditvenega bremena napačno uporabili procesnih pravil iz 7. in 212. člena ZPP.

16. Tožnik je v zvezi z nepremoženjsko škodo v tožbi in nadaljnjih vlogah podal naslednje (pravočasne) trditve: z družino se je znašel v težkem finančnem položaju. Zaradi slabega ekonomskega položaja se je spopadal z duševno stisko. Duševno je trpel, ker ni vedel, kako bo preživeljal otroke. Počutil se je odrinjenega na rob družbe. Bil je socialno izoliran. Živel je v negotovosti in strahu glede prihodnosti. Ker zaradi izbrisa ni mogel dobiti kredita in odkupiti stanovanja, je živel v najemniškem stanovanju. V času izbrisa ni imel urejenega zdravstvenega zavarovanja. Bilo ga je strah, da bo potreboval zdravstveno pomoč, saj je moral vsako storitev plačati, za kar ni imel dovolj denarnih sredstev. Večkrat je bil odpeljan v prehodni dom za tujce (vsaj 10-krat), kjer je bil ločen od družine. V strahu, da bo izgnan, se je skrival in se ni upal svobodno gibati. Zaradi izbrisa je izgubil dostop do socialnih in političnih pravic ter pravnih koristi, kot so identifikacijski dokumenti, vozniško dovoljenje, zdravstveno zavarovanje in izobraževanje. Pred izbrisom je kupil parcelo in zgradil eno etažo, v kateri je živel z družino, občasno pa je oddal v najem sobo v velikosti 13 m². Družina je živela v stari hiši, ki je bila potrebna prenove, ki pa si je zaradi tožnikove brezposelnosti niso mogli privoščiti. Niso imeli denarija za položnice. Žena ga je zapustila, stike ima zgolj z enim otrokom.

17. Vrhovno sodišče je v zadevi II Ips 255/2016 zapisalo, da je neobičajna narava in razsežnost toženkinine kršitve izbrisanim povzročila številne hude težave, zaradi katerih so praviloma dalj časa intenzivno trpeli. Morebitno razmejevanje in ločeno ocenjevanje posameznih oblik nepremoženjske škode v veliki meri otežuje podobnost, medsebojna prepletenost in pogojenost negativnih posledic. Vrhovno sodišče je zato v navedeni odločbi ponovilo svoje stališče, da taki primeri utemeljujejo enotno odmero odškodnine.¹⁹ Znotraj enotne odmere mora sodišče v vsakem posameznem primeru pravni standard pravična denarna odškodnina vsebinsko napolniti tako, da upošteva okoliščine posameznega primera. Pri tem si pomaga z napotki iz drugega odstavka 179. člena OZ, ki na eni strani poudarjajo, da je vsakdo neponovljiv in specifično doživlja svojo telesno in duševno celovitost ter posege vanjo, na drugi strani pa višino denarne odškodnine omejujejo z materialnimi zmožnostmi družbe in s sodno prakso v podobnih primerih nepremoženjskih škod ter s tem preprečujejo, da bi šla na roko težnjam, ki niso združljive z njeno naravo

in namenom.

18. Vrhovno sodišče ocenjuje, da sta sodišči nižjih stopenj glede na pojasnjene posebnosti enotne odmere odškodnine v zvezi z nepremoženjsko škodo tožniku naložili pretežno trditveno in dokazno breme. Sodišče prve stopnje v razlogih svoje odločitve operira s pojmi "strah", "duševne bolečine", itd., kar kaže na zmoten materialnopraven pristop in na cepitev na posamezne vrste/oblike škode, kot izhajajo iz prvega odstavka 179. člena OZ. Temu zmotnemu pristopu je botrovalo ravnanje sodišča, ki se je izrazilo v pretirani zahtevi po navajanju in dokazovanju posameznih delčkov znotraj tega dolgega, več kot 20 let trajajočega protipravnega izbrisa, ki ga je treba šteti kot enovit škodni dogodek.

19. Odškodnina zaradi neupravičenega izbrisa posamezniku pripada, če izkaže, da je zaradi tega trpel. Trpljenje je stanje, pri katerem kdo čuti hude telesne ali duševne bolečine oziroma neugodje. Tožnik je svoje trpljenje obširno zatrjeval, a mu sodišče prve stopnje očita, npr., da ga ni dokazal, saj je izpovedal zgolj, da je bil žalosten in v strahu. Ravno žalost in strah pa sta dve od (negativnih) čustev, ki spremljata trpljenje oziroma povzročata stanje (duševnega) trpljenja. V nasprotju s pravili o trditvenem in dokaznem bremenu je tudi obrazložitev prvostopenjskega sodišča, češ da je bil tožnik v prehodni dom odpeljan manj kot desetkrat, a ob tem ni dokazal, kolikokrat je bil tja nameščen za teden, kolikokrat za dva in kolikokrat za mesec dni ter da je zaradi tega duševno trpel. Tožnik je trdil in dokazal (njegovo izpovedbo v tem delu povzema tudi sodišče prve stopnje), da je bil prehodni dom zanj kot zapor. Že to (in sočasna, prav tako s strani sodišča prve stopnje ugotovljena grožnja z deportacijo) v povezavi s številom namestitvev v prehodni dom zadošča za pravni sklep, da je bila tožniku z izbrisom povzročena nepremoženjska škoda²⁰ (časovno trajanje posamezne namestitve bi lahko vplivalo kvečjemu na višino odškodnine, s katero pa se sodišče ni ukvarjalo, ker je zahtevek zavrnilo po temelju). Svoje čustveno stanje zaradi namestitve v prehodni dom je tožnik v tožbi in pripravljanih vlogah opisal, ob zaslišanju pa o njem tudi izpovedal. Revident ob tem pravilno opozarja, da je sodišče njegove trditve o čustvenem stanju, o katerem je izpovedoval, presojalo v luči dogodkov, ki niso v pravno relevantni zvezi, saj so nastopili več let po tem, ko je bil njegov status že urejen.²¹ Postavljanje njegove čustvene navezanosti na družinske člane pod vprašaj in posledično očitane nezadostnih trditvev glede duševnega trpljenja je zato tudi v tem delu v nasprotju s predstavljenimi izhodišči o trditvenem in dokaznem bremenu.

20. V zvezi z nepremoženjsko škodo Vrhovno sodišče na prvo dopuščeno vprašanje odgovarja: stališča nižjih sodišč o ustrezni vsebini trditvenega in dokaznega bremena glede trditvev in izkaza nepremoženjske škode niso skladna s standardi, ki izhajajo iz pravice do sodnega varstva (23. člen Ustave Republike Slovenije); nižji sodišči sta s pretirano rigoroznim ovsebinjenjem trditvenega bremena napačno uporabili procesna pravila iz 7. in 212. člena ZPP.

O pravicah do izjave in ne izvedenih dokazih

21. Pravica stranke, da sodeluje v dokaznem postopku, predlaga dokaze ter se izreče o dokaznih predlogih nasprotne stranke, je eden izmed elementov pravice do izjave v postopku, ki je vsebovana v 22. členu Ustave. Za sodišče iz te ustavne pravice izhaja obveznost, da dokazne predloge strank pretehta in predlagane dokaze, če se nanašajo na dejstva, ki so v sporu pravno pomembna, izvede.²²

22. V odgovoru na prvo dopuščeno vprašanje se, kolikor se ta nanaša na premoženjsko škodo, skriva tudi odgovor na drugo vprašanje, kolikor se ta nanaša na izvedenca finančne stroke. Tega je sodišče prve stopnje zavrnilo zato, ker tožnik premoženjske škode ni dokazal po temelju. Tej presoji je Vrhovno sodišče zgoraj pritrdilo in v zvezi drugim dopuščenim vprašanjem dodaja: dokaz (z izvedencem ali kateri

koli drug) ne more nadomestiti manjkajoče trditvene podlage. Dejstva, ki naj bi jih glede na substanciranje dokaznega predloga tožnik dokazal prek izvedenca finančne stroke, niso tista, ki bi tvorila dejanski stan glede temelja – vzročne zveze in obstoja škode, temveč glede njene višine, zato je odveč tudi razpravljanje o dokazni stiski.²³ Odgovor na drugo vprašanje je zato, kolikor se ta nanaša na izvedenca finančne stroke, negativen.

23. Drugačen pa je odgovor revizijskega sodišča glede izvedenca psihiatra. Predlog za izvedbo dokaza (ki ni neprimeren za ugotovitev določenega dejstva, nepopoln in nesubstanciran) lahko sodišče zavrne le, če je ta dokaz že uspel ali če izvedba dokaza ne bi mogla vplivati na odločitev.²⁴ Tožnik je za dokazovanje svojih trditev (obstoj in stopnjo duševnega trpljenja zaradi izbrisa) predlagal izvedenca psihiatrične stroke, ki ga je sodišče prve stopnje zavrnilo, češ da za ugotovitev obstoja duševnih bolečin zadoščajo izpovedi tožnika in prič,²⁵ nakar je zaključilo, da je tožnik zaradi neurejenega statusa živel v negotovosti, v strahu ter da je bil žalosten in mu nato v isti sapi (ne da bi izvedlo predlagani dokaz) očitalo, da ni izkazal, da bi zaradi izbrisa izdatneje duševno trpel. Odgovor na drugo vprašanje glede izvedenca psihiatra je tako na dlani: stališči nižjih sodišč o zavrnitvi dokaznega predloga s postavitvijo izvedenca psihiatrične stroke predstavljata kršitev pravice do izjave (22. člen Ustave RS).

Odločitev o reviziji in napotki za nadaljnje delo

24. Pojasnjeni razlogi so narekovali razveljavitev sodb, kolikor je bil z njima zavrnjen zahtevek za plačilo nepremoženjske škode, in v celoti glede stroškov postopka ter vrnitev zadeve v tem obsegu sodišču prve stopnje v novo sojenje (prvi odstavek 379. člena ZPP). V delu, s katerim revident izpodbija odločitev o zavrnitvi zahtevka za plačilo premoženjske škode, revizija ni utemeljena, zato jo je Vrhovno sodišče na podlagi 378. člena ZPP zavrnilo.

Odločitev o revizijskih stroških in izid glasovanja v senatu

25. V skladu s tretjim odstavkom 165. člena ZPP je revizijsko sodišče odločitev o stroških pridržalo za končno odločbo.

26. Vrhovno sodišče je odločalo v senatu, navedenem v uvodu odločbe. Odločitev je sprejelo soglasno (sedmi odstavek 324. člena ZPP).

---

¹ Sprva je iz tega naslova uveljavljal 57.500 EUR, nato pa umaknil tožbo za 12.500 EUR, ki jih je kot odškodnino iz tega naslova že prejel v upravnem postopku.

² S tožbo je zahteval še 59.520 EUR iz naslova izpada otroškega dodatka, a je tožbo v tem delu umaknil, ko je ugotovil, da je otroški dodatek prejemale njegova tedanja žena.

³ II DoR 594/2020 z dne 7. 4. 2021.

⁴ Obe kršitvi je revident vsebinsko uveljavljal že v pritožbenem postopku.

⁵ Sodišče zunaj tega okvira praviloma (izjemo določa drugi odstavek istega člena ZPP) ni upravičeno upoštevati ničesar, česar vsaj ena izmed strank ni zatrjevala in dokazovala. Tako sodba VS RS II Ips 1174/2008 z dne 24. 5. 2012, 6. točka obrazložitve.

⁶ Sodba VS RS II Ips 10/2012 z dne 16. 10. 2014, 7. točka obrazložitve.

⁷ Sklep VS RS II Ips 273/2010 z dne 19. 12. 2013, 8. točka obrazložitve, in sodba VS RS II Ips 322/2016 z dne 23. 8. 2018, 9. točka obrazložitve.

⁸ Dejanska substanca je sicer celota, zato lahko sodišče ugotovi tožbenemu zahtevku ne samo na podlagi

dejstev, ki jih je navedel tožnik, ampak tudi na podlagi dejstev, ki jih je navedel toženec. Sodba in sklep VS RS II Ips 245/2005 z dne 15. 2. 2007, 7. odstavek obrazložitve.

⁹ Sodba VS RS II Ips 102/2011, 5. točka obrazložitve.

¹⁰ Zakon o povračilu škode osebam, ki so bile izbrisane iz registra stalnega prebivalstva, Uradni list RS, št. 99/13, 24/18 - odl. US, 85/18.

¹¹ Sodba II Ips 34/2017 dne 18. 1. 2018.

¹² Pavlina, U., Zakon o izbrisanih in uporaba določil obligacijskega prava, Pravna praksa, 2014, št. 23, str. 16; in Predlog ZPŠOIRSP z obrazložitvijo, objavljen v Poročevalcu DZ z dne 29. 7. 2013 - komentar k 11. členu.

¹³ Odločitve VS RS II Ips 130/2016 z dne 25. 5. 2017, II Ips 255/2016 z dne 2. 2. 2017 in II Ips 170/2016 z dne 10. 11. 2016.

¹⁴ V zadevi II Ips 34/2017 je Vrhovno sodišče presodilo, da so bila. Tožnikov zahtevek se je glasil na plačilo, brez opredelitve vrste odškodnine, iz njegovih navedb pa je izhajalo, da zahteva odškodnino iz obeh naslovov. Vrhovno sodišče je pritrnilo odločitvama nižjih sodišč, ki sta tožniku po tem, ko sta ugotovili, da ni pogojev za prisojo odškodnine iz naslova premoženjske škode, prisodilo odškodnino iz naslova nepremoženjske škode, saj je tožnik plačilo nižjega zneska zahteval le zaradi zakonskih omejitev.

¹⁵ Navedb in dokazov iz 6. pripravljalne vloge sodišče prve stopnje ni upoštevalo, ker jih je tožnik po svoji krivdi predlagal prepozno, njihovo upoštevanje oziroma izvedba dokazov pa bi zavlekla postopek, ki ga je sodišče sicer lahko zaključilo na tem naroku.

¹⁶ Iz ugotovljenega dejanskega stanja izhaja tudi, da je tožnik že pred izbrisom izvršil kaznivo dejanje tatvine, za katerega je bil pravnomočno obsojen, in da je bil v času izbrisa v zaporu.

¹⁷ Povsem drugačno dejansko stanje izhaja iz zadeve VS RS II Ips 170/2016 z dne 10. 11. 2016, v kateri je sodišče ugotovilo, da je bil tožnik pred izbrisom pretežni del časa zaposlen, po izbrisu pa večji del časa ne, nakar je zahtevo tožene stranke, da "bi tožnik po izbrisu lahko poskrbel za državljanstvo in/ali svoje "legalno prebivanje in delo" kot tujec, kar mu pred toženkini protipravnim posegom ni bilo treba" ocenilo kot pretirano z vidika oškodovančeve načelne dolžnosti zmanjševati nastalo škodo, saj bi tožnik v nasprotnem primeru nosil težko breme, toženka pa bi na drugi strani z ureditvijo statusa izbrisanih oseb vsak trenutek lahko odpravila vzrok škode, torej svoje protipravno ravnanje. Primerjaj sodba in sklep VS RS II Ips 170/2016 z dne 10. 11. 2016, 10. točka obrazložitve.

¹⁸ Iz ugotovitev nižjih sodišč sicer izhaja še, da je imel tožnik možnost ustvarjati dohodke iz premoženja in jih tudi je ustvarjal. Njegova soproga je bila zaposlena. Izpovedal je, da je približno eno leto oddajal majhno sobico v najem. Iz odločbe Upravne enote Ljubljana z dne 15. 11. 2000 izhaja, da je v zahtevi za izdajo dovoljenja za začasno prebivanje v RS, ki jo je 12. 2. 1997 vložil pri navedeni upravni enoti, kot vir sredstev za preživljanje med drugim navedel tudi prejemanje najemnine od štirih podnajemnikov. V času izbrisa je delal na črno.

¹⁹ Pred tem je to stališče zavzelo že v zadevi II Ips 170/2016 z dne 10. 11. 2016.

²⁰ Sodišče prve stopnje sicer izrecno navede, da med izbrisom in dejstvom, da je bil tožnik večkrat odpeljan v prehodni dom, obstaja vzročna zveza – začetek 55. točke obrazložitve sodbe sodišča prve stopnje.

²¹ Pogojna obsodba zaradi kaznivega dejanja nasilja v družini mu je bila izrečena 13. 2. 2017, in sicer je kot obdobje storitve naveden čas od 1. 6. 2015 do 8. 2. 2016, izbris pa je bil zaključen pred tem, in sicer 17. 1. 2013.

²² Sodba VS RS II Ips 58/2019 z dne 7. 11. 2019, 9. točka obrazložitve.

²³ To je tudi ključna razlikovalna okoliščina z zadevo VS RS II Ips 40/2019 z dne 6. 6. 2019, v kateri je tožnik dokazal, da je bil pred izbrisom (s krajšimi prekinitvami) ves čas zaposlen.

²⁴ Odločba US št. Up-233/15 z dne 19. 10. 2017, 11. točka obrazložitve; odločba US št. Up-219/15 z dne 19. 5. 2016, 8. točka obrazložitve; odločba US št. Up-1266/05 z dne 7. 6. 2007, 8. točka obrazložitve;

odločba US št. Up-77/01 z dne 4. 3. 2004, 9. točka obrazložitve.

²⁵ Glej 4. točko obrazložitve sodbe sodišča prve stopnje.

Datum zadnje spremembe: 05.11.2021